

4. Novikov, V. M. Dieieva, N. M. Kaleniuk, I. S. and Siroich, Z. S. Transformatsiia sotsialnoi infrastruktury v konteksti zabezpechennia humanitarnoho rozvytku [Transformation of social infrastructure in the context of human development], PP Baliuk I. B., Vinnytsia, Ukraine.

5. Soliar, V. V. (2012) "Obgruntuvannia perspektyvnykh napriamiv rozvytku sotsialnoi infrastruktury rehionu", *Rehionalna ekonomika*, vol. 1, pp. 200-207.

Рецензент: Шаульська Л.В., д.е.н., професор, в.о. декана економічного факультету, Донецький національний університет.

16.09.2015

УДК 336.11

Коляда Тетяна

ВПЛИВ СУСПІЛЬНИХ ФІНАНСІВ НА РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК: ТЕОРЕТИЧНИЙ ВИМІР

Стаття присвячена визначенню впливу суспільних фінансів на регіональний розвиток та обґрунтуванню теоретичних підходів до вибору моделі міжбюджетних відносин в умовах унітарної держави задля підвищення ефективності надання суспільних благ і послуг на регіональному рівні. Проаналізовано дві основні теоретичні моделі фінансових відносин між центром та регіонами, визначено чинники, що впливають на ефективність надання суспільних благ та послуг в країні, обґрунтовано переваги бюджетної децентралізації. Розкрито теоретичні засади щодо доцільності розподілу компетенцій (функцій) та розмежування податкових надходжень між рівнями бюджетної системи. Визначено взаємозв'язок між рівнем фіскальної децентралізації та темпами економічного зростання.

Доведена визначальна роль бюджетної децентралізації, яка стимулює участь регіонів у власному розвитку, сприяє підвищенню рівня життя населення, забезпечує рівний доступу громадян до гарантованих державою суспільних благ і послуг на всій території країни, створює умови для стійкого економічного розвитку, як окремих регіонів, так і країни в цілому.

Ключові слова: суспільні фінанси, регіональний розвиток, міжбюджетні відносини, бюджетна децентралізація.

Коляда Татьяна

ВЛИЯНИЕ ОБЩЕСТВЕННЫХ ФИНАНСОВ НА РЕГИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ: ТЕОРЕТИЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ

Статья посвящена определению влияния общественных финансов на региональное развитие и обоснованию теоретических подходов к выбору модели межбюджетных отношений в условиях унитарного государства для повышения эффективности предоставления общественных благ и услуг на региональном уровне. Проанализированы две основные теоретические модели финансовых отношений между центром и регионами, определены факторы, которые влияют на эффективность предоставления общественных благ и услуг в стране, обоснованы преимущества бюджетной децентрализации. Раскрыты теоретические основы относительно целесообразности распределения компетенций (функций) и разграничения налоговых поступлений между уровнями бюджетной системы. Определена взаимосвязь между уровнем фискальной децентрализации и темпами экономического роста.

Доказана определяющая роль бюджетной децентрализации, которая стимулирует участие регионов в собственном развитии, способствует повышению уровня жизни населения, обеспечивает равный доступу граждан к гарантированным государством общественным благам и услугам на всей территории страны, создает условия для устойчивого экономического развития, как отдельных регионов, так и страны в целом.

Ключевые слова: общественные финансы, региональное развитие, межбюджетные отношения, бюджетная децентрализация.

Koliada Tetiana

INFLUENCE OF PUBLIC FINANCES ON REGIONAL DEVELOPMENT: THEORETICAL DEMENTION

The article is sanctified to determination of public finances influence on regional development and ground the theoretical approaches to the choice of model of intergovernmental relations in the conditions of the unitary state to improve the efficiency of public benefits and services at the regional level. Two basic theoretical models of financial relations between a center and regions are analyzed. The factors which influence on efficiency

of grant of public benefits and services in a country are certain. An advantages of budgetary decentralization are justified. The theoretical foundations regarding the advisability of the distribution of competences (functions) and the division of tax revenues between levels of the budget system are analyzed. It is proved the correlation between the level of fiscal decentralization and economic growth.

It proved the decisive role of fiscal decentralization, which promotes the participation of the regions in their own development contributes to improving the living standards of the population, provides equal access to state-guaranteed public goods and services across the country, creating the conditions for sustainable economic development of individual regions and countries generally.

Keywords: public finance, regional development, intergovernmental relations, budgetary decentralization.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На різних етапах політико-економічного розвитку держави ефективність функціонування суспільних фінансів залежить від ступеня їх централізації. Тобто економічна ефективність надання суспільних благ і послуг у державі безпосередньо залежить від вирішення питання – на якій основі вони будуть надаватися – централізованій або децентралізованій. Оскільки основою суспільних фінансів для більшості територіальних утворень (регіонів) є бюджетна система, то саме обрання відповідної моделі міжбюджетних відносин визначає сутність зазначених процесів.

Ця проблема набуває особливої актуальності в країнах з ринками, що розвиваються, які розбудовують власні бюджетні системи на демократичних ринкових засадах, де акценти стосовно надання суспільних послуг, на відміну від тоталітарних країн з командно-адміністративною системою управління економікою, зміщені у бік делегування повноважень від органів центральної влади до органів місцевого самоврядування. Сьогодні загальносвітовою тенденцією у державному будівництві є зміцнення інституту місцевого самоврядування та посилення його впливу на соціальні, економічні та політичні процеси у суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних українських учених вагомий внесок у дослідження теоретичних засад

становлення та розвитку суспільних фінансів в умовах демократії та їх впливу на регіональний розвиток зробили О.Д. Василик, О.П. Кириленко, В.І. Кравченко, І.О. Луніна, К.В. Павлюк, В.В. Пилипів, Л.Л. Тарангул, В.М. Федосов, С.І. Юрій та інші. Серед зарубіжних вчених дослідженням даної проблеми займалися Ш. Бланкарт, Дж. Б'юкенен, Р. Масгрейв, У. Оутс, Ч. Тибу, У. Тіссен, Дж. Уолліс та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.

Відаючи належне науковим напрацюванням учених із зазначеної проблематики, слід зауважити, що в сучасній економічній науці поза увагою дослідників залишилася проблема вибору оптимальної моделі міжбюджетних відносин в умовах унітарної держави задля підвищення ефективності надання суспільних благ і послуг та активізації регіонального розвитку.

Метою дослідження є визначення впливу суспільних фінансів на регіональний розвиток та обґрунтування теоретичних підходів до вибору моделі міжбюджетних відносин в умовах унітарної держави задля підвищення ефективності надання суспільних благ і послуг на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мобілізація та перерозподіл фінансових ресурсів між суб'єктами управління (національний, регіональний та локальний рівень влади), необхідних для забезпечення регіонального розвитку, здійснюється за допомогою двох систем – фінансів суспільного сектору та корпоративних або приватних фінансів. Кожна з цих систем має власну структуру, джерела мобілізації доходів, механізм реалізації функцій, склад яких сформувався під впливом інтересів суспільства (громади) або приватних структур, та законодавчо визначений перелік фіскальних інструментів, необхідний для їх виконання. При цьому ефективність взаємодії зазначених систем безпосередньо впливає на темпи та рівень розвитку регіонів (територіальних громад).

Суспільні фінанси – це нагромадження і розподіл грошових ресурсів громадсько-юридичними інституціями (держава, союзи держав, міжнародні організації, органи самоврядування, громадські організації та інше) [1, с.102]. Суспільні фінанси становлять матеріальну основу зазначених інституцій та забезпечують виконання законодавчо визначених та закріплених за ними функцій.

У класичному розумінні суспільні фінанси (public finance) або

фінанси суспільного сектору являть собою сукупність державний та муніципальних фінансів, які включають фінансові ресурси бюджетів різних рівнів, державні та муніципальні позабюджетні фонди, а також фінанси державних та муніципальних підприємств, установ та організацій.

Суспільні фінанси є складовою фінансової системи, що пов'язані множинністю зв'язків та взаємодій з іншими ланками фінансів з приводу створення та надання суспільних благ, товарів та послуг, а також реалізації суспільних інтересів на різних територіальних рівнях (наднаціональному, національному, регіональному та локальному) на основі партнерських відносин між державою, бізнесом, територіальною громадою та населенням.

Для забезпечення споживачів суспільними благами не обов'язково їх створювати у суспільному (державному) секторі. Можливі комбінації щодо участі суспільного та приватного секторів у виробництві та фінансуванні суспільних благ. Зазвичай суспільний сектор бере на себе фінансування відповідних програм щодо надання суспільних благ та послуг, делегуючи їх виробництво приватному сектору. При цьому державне фінансування частіше є доцільним у тих випадках, коли благо є неконкурентним (тобто суспільним) або породжує значні зовнішні ефекти (екстерналії), а також у тому випадку, коли ціллю здійснюваної державної політики є перерозподіл доходів [1, с.104].

Виділяють дві основні теоретичні моделі фінансових відносин між центром та регіонами – бюджетний унітаризм (централізований та децентралізований) та бюджетний (фіскальний) федералізм. Ключовим фактором, що складає основу моделі організації міжбюджетних відносин в країні, є форма державного устрою.

Модель бюджетного унітаризму являє собою форму внутрішніх міжурядових фінансових відносин, основні принципи організації яких визначає центральна влада. Місцева та регіональна влади при цьому, як правило, відіграють досить пасивну роль. Політика центрального уряду спрямована на забезпечення однакового рівня надання суспільних благ і послуг на всій території держави та подолання фіскальних дисбалансів.

Модель бюджетного федералізму є формою організації міжбюджетних відносин у багаторівневій бюджетній системі, у якій

законодавчо визначаються бюджетні права та обов'язки федерації та суб'єктів федерації, правила їх взаємодії на всіх стадіях бюджетного процесу. При цьому кожен рівень бюджетної системи є самостійним, володіє власними фінансовими ресурсами і виконує закріплені за ним бюджетні повноваження.

В сучасних умовах економічна та фінансова децентралізація є характерною ознакою для більшості європейських унітарних країн, що зумовило формування нового змішаного виду міжбюджетних відносин, що поєднує у собі принципи як бюджетного унітаризму, так і бюджетного федералізму. Тому у багатьох унітарних країнах у сфері міжбюджетних відносин активно почали застосовувати окремі елементи бюджетного федералізму.

Розробниками теорії фіскального (бюджетного) федералізму вважаються відомі американські вчені Р. Масгрейв та У. Оутс, які визначають сутність фіскального федералізму у логічному (ефективному) розподілі функцій суспільного сектору та фінансових ресурсів між різними рівнями влади для максимізації добробуту територіальних громад. При цьому кожен рівень влади може бути найбільш ефективним при наданні суспільних послуг на власній території. Тому теорія фіскального федералізму застосовується як для місцевого, так і регіонального рівня, оскільки вона пояснює взаємовідносини, що виникають між рівнями бюджетної системи, та дозволяє визначити шляхи їх найбільш раціональної побудови.

Теорія фіскального (бюджетного) федералізму заснована на так званій теоремі децентралізації, сформульованій У. Оутсом, відповідно до якої, рівень влади, що знаходиться ближче до споживачів бюджетних послуг, здатний забезпечити найбільш ефективне витрачання бюджетних коштів (ефективність витрат) для задоволення місцевих потреб, що дозволяє йому робити цілий ряд бюджетних послуг на рівні, на якому можливий якнайповніший облік конкретних потреб місцевого населення і на якому вигоди від цих послуг окупають вартість, яку готові оплачувати одержувачі [2].

Основний принцип бюджетного федералізму полягає у тому, що кожний суб'єкт місцевого самоврядування має власний бюджет і діє в межах закріплених за ним бюджетних повноважень у суворій відповідності до чинного законодавства. При цьому, усі суб'єкти місцевого самоврядування мають бути рівноправними у фінансових

відносинах з центром, хоча форми цих взаємовідносин можуть різнитися. Крім того, необхідно розмежувати сфери діяльності та відповідності між центром та регіонами, сфери фінансування видатків за рахунок бюджетів різних рівнів. Також бюджет кожного рівня повинен мати незалежні джерела фінансування, а органи влади мати право самостійно приймати рішення щодо напрямків використання цих коштів.

Оскільки суспільний сектор більшості країн світу являє собою структуру з декількома рівнями управління (влади), де бюджетна система виступає одним із найбільш важливих його важелів, то американські дослідники Дж. Уолліс та У. Оутс визначили чинники, які впливають на співвідношення централізації та децентралізації державного управління в країні, а саме:

- чим більше країна по площі, тим менш централізованим за інших рівних умов має бути державне управління (чинник території);

- чим більше чисельність населення країни, тим менш централізованим має бути державне управління (чинник щільності населення);

- чим вище частка населення, зосередженого у містах, тим менш централізованим має бути державне і регіональне управління (чинник соціальної інфраструктури);

- чим вище рівень доходу на душу населення, тим більш централізованим має бути державне управління та його участь у програмах, пов'язаних із перерозподілом доходів (чинник інвестиційної залежності держави від економіки);

- чим різноманітнішим є попит на суспільні послуги, що надаються державою, та який викликаний нерівномірним розподілом доходів за регіонами, тим менш централізованим за інших рівних умов має бути управління з боку держави і регіонів (чинник соціальної залежності держави від економіки) [3].

Для обґрунтування переваг запровадження в країні багаторівневого бюджетного устрою та оцінки ефективності функціонування суспільних фінансів у сучасній фінансовій науці широко використовують дві моделі – модель Тибу та модель Б'юкенена.

Американський економіст Ч. Тибу висунув гіпотезу, яка дозволяє розв'язати одну із проблем фінансів суспільного сектору, що

пов'язана з виробництвом суспільних благ та послуг у територіальному розрізі. Зокрема, автор визначив умов, при яких індивід отримує локальні суспільні блага на оптимальному для себе рівні та проявляє при цьому готовність сплачувати за це благо відповідну суму податків. Тобто була зроблена спроба моделювання поведінки індивіда при виборі місця проживання і визначення чинників, що вплинули на вибір цієї території.

Гіпотеза Тибу, яка є однією з моделей теорії суспільного вибору, формулюється таким чином: “за наявності великої кількості територіальних одиниць та інтенсивної міграції населення бюджетна децентралізація сприяє Парето-ефективності, оскільки вона створює передумови для адекватного виявлення переваг, стосовно надання локальних суспільних благ, та якнайповнішої їх реалізації” [4]. При цьому Парето-ефективність – це ситуація, в якій жодна людина не може покращити власний добробут, не погіршуючи тим самим становище інших людей.

При первинній публікації гіпотези Тибу у 1956 році були визначені наступні умови, за яких можливо досягти максимальної ефективності у наданні суспільних благ на рівні територіальних громад:

1. Мобільність споживачів.
2. Відсутність асиметрії інформації.
3. Велика кількість територіальних громад.
4. Відсутність бар'єрів для взаємозв'язків.
5. Відсутність “перетоків” суспільних благ з точки зору “вигоди-витрати” між громадами.
6. Міста (поселення) мають оптимальний розмір.
7. Обсяг виробництва суспільних благ наближається до оптимального [4].

У цій моделі в якості територіальних громад можуть виступати різні юрисдикції, як то муніципалітети, регіони, країни.

Відомий американський вчений, Нобелівський лауреат Дж. Б'юкенен запропонував модель, що дістала назву “економічної теорії клубів або співтовариств” (an economic theory of clubs), згідно з якою оптимальний рівень надання суспільних благ та послуг залежить від кількості споживачів. У випадках, коли благо не є суспільним у

чистому вигляді, тоді доцільно делегувати його надання на нижчий рівень адміністративно-територіальних утворень, зокрема регіон або територіальна громада. Таким чином, модель Дж. Б'юкенена доводить, що досягнення ефективності від надання суспільні благ залежить не лише від їх ціни та корисності, але й від кількості споживачів [5].

Отже, аналіз моделей Тибу і Б'юкенена доводить, що ефективність надання деяких видів суспільних послуг вище у разі їх виробництва місцевими органами влади. За умови децентралізованого надання деяких суспільних благ забезпечується не лише їх вища ефективність для окремих індивідуумів, але і приріст суспільного добробуту, що досягається через міжрегіональну диференціацію структури і якості державних послуг, яка відповідає перевагам населення того або іншого регіону [6, с.330].

Додаткові аргументи щодо ефективності та доцільності запровадження фіскального (бюджетного) федералізму наводять англійські вчені Дж. Бреннан та Дж. Б'юкенен, які обґрунтовували наявність конкуренції між різними рівнями влади, а також між юрисдикціями одного рівня влади, що створює інституціональні обмеження на надмірне втручання держави у приватний сектор економіки [7].

У сучасних демократичних правових державах місцеве самоврядування (локальний рівень влади) є складовою системи органів влади в країні, а їхня компетенція (обсяг власних та делегованих повноважень) законодавчо визначається центральною владою. При цьому делегованими вважаються повноваження органів центральної виконавчої влади, що надані органам місцевого самоврядування законом, а також повноваження органів місцевого самоврядування, які передаються відповідними рішеннями регіональних органів влади.

Тому пріоритетними питаннями, які необхідно вирішувати для врегулювання відносин між рівнями бюджетної системи країни, є – визначення переліку завдань (обсягу функцій), які має розв'язувати центральна влада, та які покладаються на органи місцевого самоврядування, та законодавче закріплення дохідних джерел, необхідних для формування власних бюджетних ресурсів для їх виконання.

Стосовно доцільності розмежування функцій між рівнями

бюджетної системи, більшість науковців класичних західних традицій, зокрема, Р. Масгрейв, роблять висновок, що такі функції, як стабілізаційна (антициклічна економічна політика) через розчинення її ефекту на місцевому рівні та перерозподільна (боротьба з бідністю) більшою мірою підходять для центрального рівня влади і повинні здійснюватися централізовано. В той же час аллокаційна функція, що пов'язана з виділенням ресурсів і задоволенням потреб у суспільних благах (товарах і послугах), а також організацією виробництва цих благ, через існування просторових обмежень щодо рівня вигоди для різних видів суспільних благ і послуг, а також вимог щодо споживання і сплати кожної послуги (блага) у межах юрисдикції, де вона створюється, може виконуватися як централізовано, так і децентралізовано [8, с.532].

Бюджетна децентралізація сприяє підвищенню ефективності аллокаційної функції та зростанню продуктивності функціонування бюджетної системи в цілому за рахунок для надання суспільних послуг із максимальним врахуванням уподобань місцевих жителів та зростання якості розподілу наявних ресурсів між напрямками їх використання, з одночасним забезпеченням підзвітності місцевої влади населенню територіальної громади та скороченням кількості інстанцій для погодження прийняття рішень шляхом делегування владних повноважень на місцевий рівень.

При цьому необхідно чітко визначити критерії оцінки якості надання суспільних благ та послуг інститутами державного та місцевого рівнів влади. Це може бути 2 основних параметра – конкретність функцій, що на них покладається, та їх обсяг. Оскільки на сьогодні існує багато структур, що дублюють окремі функції як на державному, так і регіональному рівні, що також негативно впливає на ефективність їх виконання та на обсяги фінансування з бюджетів усіх рівнів. Тобто фактично відбувається втрата бюджетних коштів через нераціональне їх використання.

Базуючись на принципі субсидіарності, відповідно до якого ступінь централізації функцій не має перевищувати встановлених меж, німецький вчений Ш. Бланкарт робить висновок, що вища спільність (починаючи від сім'ї та закінчуючи державою) може брати на себе тільки ті функції, які неспроможні виконати нижчі суспільні утворення. За допомогою цього постулату можна протидіяти

надмірному засиллю тоталітарної чи централізованої держави [9, с.604].

При цьому надання суспільних благ органами місцевого самоврядування буде ефективнішою через наявність у субнаціональної влади більш повної інформації стосовно потреб населення та більших можливостей у забезпеченні оптимального співвідношення між податковим тягарем і обсягом наданих суспільних благ. Крім того, надання суспільних благ лише установами, які підпорядковані центральному уряду (фінансуються з державного бюджету за рахунок надання трансфертів), пов'язано зі значними непродуктивними витратами через єдиний підхід до всіх адміністративно-територіальних одиниць щодо визначення їх обсягів, що призводить до перевиробництва суспільних благ на одних територіях та їх недостачі – на інших.

Головна проблема, яку необхідно вирішити для побудови ефективної та дієвої моделі бюджетної децентралізації, полягає у визначенні податкового потенціалу окремої адміністративно-територіальної одиниці (територіальної громади) та оптимальному обсязі державних функцій, які доцільно та економічно ефективно делегувати на відповідний місцевий рівень на постійній основі, тим самим перевівши їх у власні функції органів місцевого самоврядування.

Р. Масгрейв, автор теорії, яка в літературі дістала назву “масгрейвівський підхід до фіскального федералізму”, значну увагу приділяв не лише розподілу компетенцій між різними ланками влади в державі стосовно надання суспільних благ та послуг, а також розподілу витратних і податкових повноважень між рівнями влади (бюджетами різних рівнів). Зокрема, Р. Масгрейв вважав, що для формування доходів органів місцевого самоврядування (муніципалітетів – у державах з федеративним устроєм) найбільш підходять майнові податки та податки, що стягуються за принципом еквівалентності послуг, а прогресивні податки на доходи та податки на споживання краще використовувати для формування бюджетів центральних органів влади [8, с.547].

В свою чергу, Ш. Бланкарт пропонував до компетенції земель (територіальних громад) включити корпоративний та прибутковий податки. Оскільки ці податки є більш еластичними, порівняно із

податками на споживання, то вони мають бути прерогативою земель (територіальних громад), де легше проконтролювати процеси стягнення й використання надходжень [9, с.629].

Поліваріантність теоретичних засад щодо визначення податкових джерел формування доходів місцевих бюджетів пояснюється різноманітністю практичних підходів до розмежування податкових надходжень між рівнями бюджетної системи у країнах світу. Залежно від історичних, політичних, культурних та економічних чинників кожна країна самостійно визначає та формує структуру податкових надходжень місцевих бюджетів. Тому розподіл податкових надходжень між рівнями бюджетної системи не завжди повністю відповідає теоретичним науковим розробкам, а скоріше є результатом компромісу фіскальних інтересів держави (центрального бюджет) та регіонів (місцеві бюджети).

Оскільки основним індикатором регіонального розвитку є темпи зростання ВВП або ВРП, то пріоритетним напрямом дослідження у цій сфері залишається визначення ступеня впливу процесів децентралізації на економічний розвиток господарських систем різних територіальних рівнів.

Німецький вчений У. Тіссен досліджуючи взаємозв'язок між рівнем фіскальної децентралізації та темпами економічного зростання для високорозвинених країн дійшов висновку, що в країнах з високим рівнем доходів на душу населення середній рівень децентралізації (частка місцевих бюджетів у загальних урядових витратах знаходиться у діапазоні 30-45%) стимулює вищі темпи довгострокового економічного зростання, ніж низький та високий рівні [10]. При цьому для країн з ринками, що розвиваються, автор виявив лінійний зв'язок між зростанням фіскальної децентралізації та вигодами від неї, зокрема темпами економічного розвитку у довгостроковій перспективі, за умови створення інституційно структурованого економічного простору в державі з метою забезпечення ефективної локалізації ресурсів для надання суспільних благ і послуг та мінімізації бюджетних витрат.

Труднощі, які виникають під час фінансування урядом видатків бюджету держави як з унітарним, так і федеративним устроєм, значною мірою пов'язані із недосконалістю або невідповідністю окремих положень Конституції сучасному стану

міжбюджетних відносин та внутрішньополітичній ситуації в країні. Вертикаль виконавчої влади базується на засадах управління державою “згори донизу”, у тому числі й в бюджетній сфері, тим самим ігноруючи конгруентність інтересів споживачів суспільних благ та послуг, платників податків та носіїв прийняття рішень. За таких умов, виникає ситуація, коли рішення щодо включення певної бюджетної програми до бюджету приймається на рівні центрального уряду (або федерації), а витрати на її фінансування повністю або частково перекладаються на нижчестоящий бюджет [11, с.43].

У результаті неузгодженості та відсутності налагоджених законодавчо визначених комунікацій між учасниками бюджетного процесу виникає ситуація коли регіони намагаються передбачити дії уряду щодо реалізації пріоритетних програм розвитку країни, у свою чергу, органи місцевого самоврядування, намагаються передбачити дії та пріоритети розвитку, які визначаються регіональними органами влади. За таких умов, виникає необхідність розробити регламентовану систему дій усіх учасників бюджетного стратегічного планування.

Враховуючи, що концепція бюджетного федералізму базується на ідеї, що кожна адміністративно-територіальна одиниця фінансує свої витрати за рахунок власних ресурсів: місцеві витрати фінансуються на регіональному (місцевому) рівні, а національні – на загальнодержавному, то бюджетна децентралізація – це пошук оптимального співвідношення між надання органам місцевої влади максимальної податкової та бюджетної автономії з одночасним запровадженням дієвого державного контролю за прийняттям бюджетних рішень на рівні територіальної громади шляхом створення інституціональних обмежень, які б запобігали виникненню негативних наслідків через нераціональну фіскальну поведінку як жителів конкретного регіону, так і країни в цілому.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене в контексті дослідження впливу суспільних фінансів на регіональний розвиток необхідно наголосити про особливо важливу роль бюджетної децентралізації, яка забезпечую підвищення ефективності розподілу ресурсів, стимулює участь територіальної громади у власному розвитку, сприяє підвищенню рівня життя населення, забезпечує рівний доступ громадян до гарантованих державою суспільних благ і послуг на всій території країни, створює умови для стійкого

економічного розвитку, як окремих регіонів, так і країни загалом, за рахунок формування конкурентного середовища та передачі відповідальності на місцевий рівень.

Перспективи подальших досліджень у даному напрямку є визначення переліку суспільних благ і послуг, виробництво яких доцільно делегувати приватному сектору, з метою підвищення ефективності їх надання та скорочення бюджетних видатків.

Література

1. Управління відтворенням територіальних економічних систем у фінансовому просторі / В.В. Пилипів. – К.: РВПС України НАН України, 2011. – 400 с.
2. Oates W. Fiscal Federalism / Wallace Oates / New York: Harcourt, Brace, Jovanovich, 1972.
3. Wallis J., Oates W. Decentralization in the Public Sector: An Empirical Study of State and Local Government / John Joseph Wallis and Wallace E. Oates / Chicago: University of Chicago Press, 1988. – P. 13–15.
4. Tiebout C. Exports and Regional Economic Growth / C. Tiebout // The Journal of Political Economy. – 1956. – Vol. 64. – № 2. – P. 160-164.
5. Buchanan J.M. An Economic Theory of Clubs / James M. Buchanan // Economics. – 1965. – XXXII (125), February. – P. 1-14.
6. Бюджетна система : підручник / за наук. ред. В.М. Федосова, С.І. Юрія. – К.: Центр учбової літератури; Тернопіль : Економ. думка. – 2012. – 871 с.
7. Brennan G. and Buchanan J. The power to tax : analytical foundations of a fiscal constitution / Geoffrey Brennan, James M. Buchanan // Cambridge ; New York ; Melbourne : Cambridge University Press, 1980. – 231 p.
8. Масгрейв Ричард А., Масгрейв Пегги Б. Государственные финансы: теория и практика / Ричард Масгрейв, Пегги Масгрейв. Пер. с англ. – М.: Бизнес Атлас, 2009. – 716 с.
9. Бланкарт Ш. Державні фінанси в умовах демократії: Вступ до фінансової науки / Шарль Бланкарт / Пер. з нім. С.І. Терещенко та О.О. Терещенка; Передмова та наук. редагування В.М. Федосова. – К.: Либідь, 2000. – 654 с.
10. Tiessen U. Fiscal Decentralization and Economic Growth in

High Income OECD Countries / U. Tiessen, – Fiscal Studies, Vol. 24, № 3, 2003. – P. 237-274.

11. Тарангул Л.Л., Коляда Т.А. Особливості формування міжбюджетних фінансових потоків в умовах запровадження бюджетної децентралізації в Україні / Л.Л. Тарангул, Т.А. Коляда // Фінанси України. – 2015. – №3. – С. 30-44.

1. Upravlinnia vidtvorenniam terytorial'nykh ekonomichnykh system u finansovomu prostori / V.V. Pylypiv. – K.: RVPS Ukrayiny NAN Ukrayiny, 2011. – 400 s.

6. Biudzhetsna systema : pidruchnyk / za nauk. red. V.M. Fedosova, S.I. Yuriia. – K.: Tsentr uchbovoi literatury; Ternopil' : Ekonom. dumka. – 2012. – 871 s.

8. Mashreiv Richard A., Mashreiv Pehhi B. Hosudarstvennye finansy: teoriia i praktika / Richard Mashreiv, Pehhi Mashreiv. Per. s anhl. – M.: Biznes Atlas, 2009. – 716 s.

9. Blankart Sh. Derzhavni finansy v umovakh demokratii: Vstup do finansovoi nauki / Sharl' Blankart / Per. z nim. S.I. Tereshchenko ta O.O. Tereshchenka; Peredmova ta nauk. redahuvannia V.M. Fedosova. – K.: Lybid', 2000. – 654 s.

11. Taranhul L.L., Koliada T.A. Osoblyvosti formuvannia mizhbiudzhethnykh finansovykh potokiv v umovakh zaprovadzhennia biudzhethnoi detsentralizatsii v Ukrayini / L.L. Taranhul, T.A. Koliada // Finansy Ukrayiny. – 2015. – №3. – S. 30-44.

Рецензент: Болдирев І.А., д.е.н., професор кафедри політичних наук і права Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (м. Одеса)

21.09.2015